

CVIN-vergadering 20 december 1999; BVD-bijdrage bij agendapunt 4**DE POLITIEKE SITUATIE IN SURINAME**

(rapportage geactualiseerd tot en met 13 december 1999)

Samenvatting en conclusies

De lange tijd zo goede zakelijke relatie tussen NDP-voorzitter Bouterse en president Wijdenbosch is verslechterd. Bouterse heeft afstand van de president genomen en wil zich in het vooruitzicht van de verkiezingen profileren als het krachtige alternatief voor de falende Wijdenbosch.

Het kabinet van de president(1) - niet te verwarren met de regering - wil voorkomen dat Bouterse de nieuwe president wordt omdat dit slecht voor het land zou zijn.

Wijdenbosch wil waarschijnlijk opnieuw tot president gekozen worden. Zijn recente besluit tot een regeringswisseling zal mede verband houden met zijn behoefte zijn geloofwaardigheid enigszins te herstellen en daarmee zijn positie binnen de NDP te versterken.

Hoewel de positie van Bouterse binnen de NDP sterk is zou de tegen hem gerichte lobby de zowel in Suriname als in internationaal verband bestaande weerstand tegen hem zodanig kunnen aanwakkeren dat een presidentschap voor Bouterse onhaalbaar wordt. In dat geval zou volgens BVD-informatie Ivan Graanoogst, het huidige hoofd van het kabinet van de president, door de NDP naar voren geschoven kunnen worden (als alternatief voor zowel Bouterse als Wijdenbosch), aangenomen dat bij de verkiezingen de versplintering van het Surinaamse politieke landschap weer in het voordeel van de NDP werkt en de partij zich weet te handhaven.

1 De relatie Bouterse - Wijdenbosch

Jarenlang was Bouterse de sterke man van Suriname en president Wijdenbosch zijn trouwe volgeling. Naarmate zijn ambtstermijn vorderde ontworstelde de president zich echter aan het imago van stroman van Bouterse. Illustratief was dat, toen Bouterse in oktober 1998 publiekelijk zijn ongenoegen uitte over het functioneren van leden van de door de NDP gedomineerde regering en aandrang op personele wijzigingen in het kabinet, Wijdenbosch zich niet gevoelig toonde voor de ideeën van zijn partijgenoot.

In de tweede helft van mei werd dagelijks gedemonstreerd tegen het wanbeleid van de regering en de economische malaise. De roep om het aftreden van Wijdenbosch werd steeds luider. Ook alle coalitiepartijen zegden (op vrijdag 28 mei) het vertrouwen in hem op, zulks op initiatief van Bouterse. Op dinsdag 1 juni nam het Surinaamse

---

(1) Dit kabinet is meer dan slechts een ambtelijke staf. Het regeringsbeleid wordt hier geformuleerd, de bewindslieden gehoord. Nadat het beleid is aangenomen door de ministerraad, voeren de ministeries het uit met een eigen mandaat in een strakke onderlinge taakverdeling.

Graanoogst staat als secretaris-generaal aan het hoofd van het kabinet van de president. Een belangrijk lid is nationaal veiligheidsadviseur Linscheer. Boerenveen is geen lid, maar brengt als chef defensiestaf wel gevraagd en ongevraagd adviezen uit aan het kabinet.

parlement een motie aan waarin het vertrouwen in de president en vice-president werd opgezegd en het besluit werd genomen tot het tussentijds doen aftreden van beiden. Tegen alle verwachtingen in weigerde Wijdenbosch echter op te stappen en het parlement was niet bij machte hem daartoe te dwingen. Uiteindelijk ging de president over tot het uitschrijven van vervroegde verkiezingen op 25 mei 2000. Bouterse tracht zich nu te profileren als de sterke man die het land nodig heeft; hij heeft laten doorschemeren zich volgend jaar als president verkiesbaar te willen stellen.

De lange tijd zo goede zakelijke relatie tussen Bouterse en Wijdenbosch is dus verslechterd(1). Bouterse lijkt nu zelf president te willen worden. Ook Wijdenbosch, die deze zomer getoond heeft te hechten aan zijn positie, ambieert waarschijnlijk een nieuwe ambtstermijn. Persberichten, volgens welke Wijdenbosch in augustus met de gedachte speelde een nieuwe partij op te richten, zullen hiermee verband houden(2).

2 De regeringswisseling

President Wijdenbosch heeft op woensdag 8 december zijn ministersploeg naar huis gestuurd. Hij zou de volgende dag tekst en uitleg geven aan het parlement, doch dat is uitgesteld tot dinsdag 14 december. De president heeft een nieuw, kleiner kabinet voor de resterende regeringsperiode samengesteld, dat geheel bestaat uit ministers uit de

---

regering die woensdag werd ontslagen minus de volgende vijf ministers: Gobardhan (Financiën), Panday (Defensie), Sjak Shie (Justitie en Politie), Ramsundersingh (Onderwijs) en Naïn (Ontwikkelingssamenwerking)(1).

De samenstelling van de nieuwe regering is als volgt (de 'plus' geeft aan welke portefeuille iedere minister erbij heeft gekregen):

- Alibux (NDP): Natuurlijke Hulpbronnen plus Financiën
- De Bie (NDP): Transport, Communicatie en Toerisme plus Planning en Ontwikkelingssamenwerking
- Snijders (NDP): Buitenlandse Zaken plus Defensie
- Raveles-Resida (NDP): Regionale Ontwikkeling plus Justitie en Politie
- Kertoidjojo (KTPI): Binnenlandse Zaken plus Handel en Industrie
- Moestadja (KTPI): Sociale Zaken en Volkshuisvesting, Arbeid en Volksgezondheid
- Redjosentono (KTPI): Landbouw, Veeteelt en Visserij
- Mangal (Basispartij voor Vernieuwing en Democratie): Openbare Werken plus Onderwijs en Volksontwikkeling.

De directe aanleiding voor deze maatregel was dat Gobardhan verdacht wordt van corruptie. Hij zou zijn partijgenoot, de (invloed)rijke Sardjoe, voor miljoenen dollars hebben bevoordeeld. Kort hiervoor waren twee KTPI-ministers al gedwongen hun portefeuille neer te leggen. Voormalig minister van Defensie Panday wordt namelijk verdacht van seksueel misbruik van minderjarige inheemse meisjes en de voormalige minister van Handel en Industrie, Dragman, van het aannemen van steekpenningen voor de import van goederen.

Het is waarschijnlijk dat de beslissing om het kabinet weg te sturen niet alleen is ingegeven door deze schandalen maar mede, gelet op de komende verkiezingen, door de wens van Wijdenbosch om zijn geloofwaardigheid enigszins te herstellen en daarmee zijn positie binnen de NDP te versterken. Dit is ook de mening van de Surinaamse advocaat en oud vice-premier André Haakmat, die in een interview zei: "Wijdenbosch wil zich nu zodanig profileren dat hij niet uit de boot valt. ... Hij heeft nu willen proberen zichzelf op te poetsen en Bouterse weg te poetsen."

Overigens hebben verschillende oppositieleiders deze regeringwisseling aangegrepen om te benadrukken dat Wijdenbosch zelf ook moet opstappen. Zo stelde voormalig president Venetiaan (NPS) dat, zelfs nu de verkiezingen van mei 2000 steeds dichterbij komen, Wijdenbosch de weg moet vrijmaken voor een interim-kabinet. Vakbondsleider en SPA-parlementariër Derby 'staat erop dat ministers de gevangenis in gaan', als blijkt dat ze het volk bestolen hebben.

Echter, gezien de verdeeldheid in het Surinaamse parlement (zie ook paragraaf 4) zal Wijdenbosch met zijn nieuwe regering de rit tot 25 mei wel uit kunnen zitten.

3 De posities van Bouterse en Wijdenbosch

Wijdenbosch raakt (ook) binnen de NDP steeds meer geïsoleerd. In feite kan hij slechts terugvallen op enkele NDP-prominenten, meest leden van het kabinet van de president, die van zijn bewind geprofiteerd hebben. Gelet hierop is de kans op een hernieuwd presidentschap van Wijdenbosch gering; door wie zou hij voorgedragen moeten worden? Hierboven is al aangegeven dat de recente regeringwisseling (mede) een poging van Wijdenbosch zal zijn om zijn geloofwaardigheid en positie binnen de NDP te versterken.

(1) Gobardhan en Ramsundersingh zijn lid van de Basispartij voor Vernieuwing en Democratie, Naïn is lid van de Pendawa Lima, Shak Shie van de NDP en Panday van de KTPI.

Ook andere argumenten zijn denkbaar, zoals de recent ontstane commotie over de Nederlandse nationaliteit van het VHP-parlementslid Nurmohamed(1) of zelfs de millennium-problematiek (het is niet ondenkbaar dat de door de Surinaamse overheid gebruikte computers niet allemaal millennium-bestendig zijn). Het is echter onwaarschijnlijk dat Wijdenbosch daadwerkelijk tot het uitstellen van de verkiezingen zal (durven) overgaan, gezien de storm van protesten die dat zowel in Suriname als in internationaal verband(2) met zich mee zal brengen.

In tegenstelling tot Wijdenbosch kan Bouterse, die op 29 mei 1999 unaniem werd herverkozen tot partijvoorzitter, binnen de NDP op brede steun rekenen. Voor de meeste NDP-kiezers is hij de belichaming van de partij en door tijdens de crisis afstand van de president te nemen voorkwam hij meegesleurd te worden in de val van Wijdenbosch. Bouterse zich

Toch is het de vraag of de NDP-voorzitter daar gelijk in heeft. Er bestaat al in brede kring weerstand tegen een presidentschap van Bouterse:

- in Nederland hebben de VVD en het CDA al te kennen gegeven te willen dat de regering de betrekkingen met Suriname verbreekt, mocht Bouterse tot president gekozen worden;
- in Brazilië heeft volgens persberichten het Hooggerechtshof een aanhoudingsbevel wegens handel in drugs tegen Bouterse uitgevaardigd en betreft een parlementaire commissie, die drugsgelateerde misdrijven in haar portefeuille heeft, Suriname bij haar onderzoek (Suriname, en met name Bouterse, wordt daarbij als een bron van bezorgdheid genoemd);
- hierboven is al aangegeven dat volgens persberichten ook binnen de Verenigde Naties bezorgdheid bestaat over een mogelijk presidentschap van Bouterse; secretaris-generaal Kofi Anan zou zowel Bouterse als Wijdenbosch deze bezorgdheid kenbaar gemaakt hebben;
- in Suriname zelf zijn veel niet-NDP-ers tegen een presidentschap van Bouterse; toen het er eind mei/begin juni naar uitzag dat Wijdenbosch gedwongen zou worden af te treden als president haastten verschillende oppositieleiders zich om duidelijk te maken dat een presidentschap van Bouterse uitgesloten was.

Als nu deze bestaande weerstand vanuit de eigen NDP wordt aangewakkerd is het goed mogelijk dat de tegendruk dermate groot wordt dat een presidentschap voor Bouterse onhaalbaar wordt. Daarbij bestaan er in principe twee mogelijkheden.

- 1 De kiezers in Suriname bezorgen, al dan niet uit weerzin tegen Bouterse (en/of Wijdenbosch), de NDP een grote verkiezingsnederlaag zodat deze partij niet in de gelegenheid is om de nieuwe president te leveren.
- 2 De NDP handhaaft zich min of meer maar Bouterse wordt niet vanuit de nieuw te vormen regeringscoalitie voorgedragen.

(1) Nurmohamed is sinds 1987 lid van het parlement. Gezien zijn Nederlandse nationaliteit wordt nu binnen het parlement gediscussieerd over de geldigheid van genomen besluiten.

(2) Zo heeft Wijdenbosch recent in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York herhaald dat de verkiezingen op 25 mei 2000 gehouden worden.

Of Bouterse al dan niet wordt voorgedragen hangt mede af van de loyaliteiten van de (nieuw gekozen) NDP-fractie. Aangenomen mag worden dat Bouterse als partijvoorzitter de nodige invloed zal hebben op de samenstelling van de kandidatenlijst van de NDP en dus in staat is om veel 'Boutisten' op verkiesbare posities te plaatsen. De NDP moet echter ook rekening houden met de gevoelens van de beoogde coalitiepartners. Het verloop en de uitslag van het hoger beroep in de (Nederlandse) rechtszaak tegen Bouterse(1) kan daarbij een belangrijke rol spelen.

Het is overigens waarschijnlijk dat Bouterse zal trachten te verhinderen dat Wijdenbosch op de NDP-kandidatenlijst komt, niet alleen omdat deze een lobby tegen hem voert maar vooral ook om de kiezers duidelijk te maken dat de NDP afstand doet van het desastreuze beleid van de regering Wijdenbosch. De kans is groot dat de NDP-voorzitter hierin zal slagen, het 'daadkrachtige' besluit van Wijdenbosch tot het wijzigen van de regering ten spijt.

4 De positie van de NDP

De versplintering van en de traditionele tegenstellingen binnen het Surinaamse politieke landschap heeft bij de 1996-verkiezingen in het voordeel gewerkt van de grootste partij, de NDP. De huidige regeringscoalitie (het Nieuw Blok) werd tijdens de kabinetsformatie gevormd en kan thans rekenen op de steun van 23 van de 51 parlementsleden. De grootste partij, de NDP, heeft 16 zetels, de Javaanse KTPI heeft er vier, de eveneens Javaanse Pendawa Lima twee en het Democratisch Alternatief heeft één zetel. Aanvankelijk maakte ook de Basispartij voor Vernieuwing en Democratie (met vijf zetels in het parlement) deel uit van de regeringscoalitie. Thans echter steunen sommige parlementsleden van deze partij(2) de oppositie terwijl anderen een min of meer onafhankelijke koers varen. Deze ontwikkeling heeft geen consequenties gehad voor de ministers die namens de Basispartij in de regering zaten en nog steeds zitten.

De grote vraag is of de NDP er in zal slagen zich bij de komende verkiezingen te handhaven. Dit zal vooral afhangen van het antwoord op de navolgende vragen:

- in hoeverre zal het verloop van de behandeling van het hoger beroep in de zaak Bouterse de NDP-voorman (verder) schaden?
- is de NDP in staat om tegenover de kiezers voldoende afstand te nemen van de falende, door de NDP gedomineerde regering Wijdenbosch?
- zal de 'broedertwist' tussen Bouterse en Wijdenbosch zich uitbreiden en de NDP verscheuren?

---

(1) De behandeling van het proces in hoger beroep vindt vanaf 9 december 1999 tot eind juni 2000 plaats.

(2) De Basispartij voor Vernieuwing en Democratie was een afsplijting van de huidige oppositiepartij VHP. Sommige parlementariërs van de Basispartij hebben een eigen partij gesticht, zoals de Progressieve Politieke Partij van Atta Mungra en de Naya Kadom ('Nieuwe Keus') van parlementsvoorzitter Indra (Marijke) Djawalapersad.

Omdat vijf parlementsleden zich min of meer onafhankelijk opstellen heeft de oppositie de steun van 23 parlementsleden en kan zij dus evenmin op een meerderheid rekenen. De belangrijkste oppositionele groepering is het Nieuw Front waarin drie partijen zijn verenigd, te weten de NPS (tien zetels), de VHP (drie zetels) en de SPA (één zetel). De overige oppositiepartijen hebben alle één of twee zetels. Een verdergaande versplintering van de politiek dreigt nu de NPS als grootste oppositiepartij in twee kampen uiteen lijkt te vallen; dit zou evenals bij de voorgaande verkiezingen in het voordeel van de NDP kunnen werken.

Overigens bestaat er een groot aantal politieke partijen die (nog) niet in het parlement vertegenwoordigd zijn.

Binnenlandse Veiligheidsdienst, 13 december 1999.